

Minister Klimatu i Środowiska

Paulina Hennig-Kloska

BM-WP.050.82.2025.DI
3864358.15680201.12617946
Warszawa, 30-07-2025

Dotyczy: odpowiedzi na interpelację Posła Jarosława Sachajki i Posłanki Anny Gembickiej (znak: K10INT10321).

Temat: suwerenność energetyczna Polski w kontekście transformacji energetycznej i systemu handlu emisjami (ETS).

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z otrzymaną interpelacją, przesyłam odpowiedzi na zawarte w niej pytania. Odpowiedź została przygotowana we współpracy z Ministerstwem Rozwoju i Technologii (MRiT), Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR) oraz Ministerstwem Przemysłu (MP).

1. Jakie działania podejmuje rząd w celu zapewnienia suwerenności energetycznej Polski w kontekście transformacji energetycznej i wyzwań związanych z ETS?

Ministerstwo Klimatu i Środowiska (MKiŚ) we współpracy z innymi resortami przygotowało projekt Krajowego Planu w dziedzinie Energii i Klimatu do 2030 r. (KPEiK)¹, w którym przedstawiona została wizja transformacji energetycznej do 2030 r., z perspektywą do 2040 r.

MKiŚ planuje niskoemisyjną transformację energetyczną, która zapewni:

- niezależność i bezpieczeństwo energetyczne
- spadek kosztów wytwarzania energii
- wzmacnianie konkurencyjności krajowej gospodarki

oraz będzie prowadzić do dekarbonizacji krajowej gospodarki, ze względu na szereg pozytywnych skutków wynikających z niskoemisyjności. Warto podkreślić, że ograniczenie emisyjności wytwarzania energii elektrycznej i ciepła systemowego wpłynie pozytywnie na unikanie kosztów dodatkowych uczestnictwa w systemie EU ETS². KPEiK wskazuje dominującą rolę odnawialnych źródeł energii (OZE), które mogą wytwarzać energię lokalnie. Spada także konieczność importu paliw kopalnych czy ponoszenia wszelkiego rodzaju innych opłat za wykorzystanie pozyskanej z nich energii. Wykorzystanie OZE oznacza wysoki poziom niezależności energetycznej, gdyż energia produkowana jest z lokalnie dostępnych zasobów.

2. Czy rząd rozważa utrzymanie węgla w miksie energetycznym w dłuższym okresie, uwzględniając polskie zasoby i wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2025 roku?

Polska energetyka stoi przed jednym z kluczowych wyzwań, jakim jest konieczność sprawiedliwej i odpowiedzialnej transformacji w kierunku źródeł niskoemisyjnych. Węgiel wciąż stanowi i jeszcze przez wiele lat stanowić będzie istotny element krajowego miksu

¹ <https://www.gov.pl/web/klimat/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu>;

² Europejski System Handlu Emisjami (European Union Emissions Trading System).

energetycznego, zapewniając stabilność dostaw energii elektrycznej, zwłaszcza w okresach niskiej generacji z OZE, zanim do eksploatacji oddana zostanie elektrownia jądrowa.

Co do zasady, węgiel będzie obecny w strukturze bilansu energetycznego do czasu, w którym realizacja inwestycji w zeroemisyjne źródła pozwoli na pokrywanie zapotrzebowanie na energię. Kluczowe jest bowiem zagwarantowanie pewności dostaw energii do gospodarki. Docelowo model rozproszonej produkcji energii ma także tę przewagę, że skala ewentualnych awarii małych mocy nie ma tak dużych skutków jak problemy dużych bloków wytwórczych, powodujące duże ubytki mocy.

Atutem źródeł opartych na tym paliwie jest ich dyspozycyjność, pozwalająca na produkcję energii powiązaną z czasem występowania popytu. Z tego względu zmniejszanie wykorzystania węgla musi być skorelowane w czasie z budową nowych, pewnych i stabilnych źródeł oraz osiągnięciem dojrzałości technologicznej innych ekonomicznych rozwiązań takich jak magazynowanie energii. To stanowi główną determinantę popytu na krajowy surowiec.

Projekt KPEiK wskazuje dwa scenariusze – scenariusz aktywnej transformacji, zwany WAM³ oraz scenariusz transformacji w ścieżce zbliżonej do „biznes jak zwykle”, zwany WEM⁴. Przewidują one stopniowe odchodzenie od węgla kamiennego i brunatnego, przy czym tempo redukcji wykorzystania węgla jest szybsze w scenariuszu WAM.

Redukcja wykorzystania węgla w sektorze energetycznym wynika z różnych przyczyn. Spalanie węgla jest wysokoemisyjne, co wpływa negatywnie na zmianę klimatu i stan środowiska. Jednocześnie krajowe zasoby węgla są ograniczone, dlatego perspektywa ich zastosowania nie ma charakteru bezterminowego. Należy przy tym brać pod uwagę zasoby przemysłowe, które mają znacznie mniejszą zasobność niż geologiczne zasoby bilansowe. Import węgla z kolei wpłynie negatywnie na niezależność energetyczną i bilans handlowy.

Zgodnie z postanowieniami Umowy Społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego, ostatnie kopalnie produkujące węgiel kamienny energetyczny zakończą eksploatację w 2049 r.

3. Jakie kroki podejmuje rząd w celu dywersyfikacji źródeł gazu, aby uniknąć zależności od pojedynczych dostawców, takich jak USA czy Norwegia?

Zadaniem rządu jest zapewnianie odpowiednich warunków regulacyjnych umożliwiających dywersyfikację dostaw gazu ziemnego do kraju oraz właściwe sprawowanie funkcji nadzorczych wobec wybranych podmiotów rynkowych odpowiadających za inwestycje lub kontrakty handlowe umożliwiające dywersyfikację dostaw gazu do Polski.

Należy podkreślić, że portfolio dostaw gazu ziemnego do Polski jest już długoterminowo zdywersyfikowane. Dodatkowo należy wskazać, że zarówno w przypadku USA, jak i Norwegii, nie występuje na tych rynkach pojedynczy eksporter, ale wiele wzajemnie konkurujących ze sobą przedsiębiorstw, co dodatkowo rozszerza spektrum potencjalnych kontrahentów z zakresie dostaw gazu ziemnego do Polski. Ponadto część konsumpcji jest pokrywana przez wydobyte własne w kraju i rosnące wydobyte za granicą, głównie w Norwegii, w oparciu o działalność prowadzoną przez spółki z Grupy Kapitałowej Orlen.

Z perspektywy bezpieczeństwa energetycznego kraju niezwykle ważne jest wzmocnienie krajowego systemu przesyłowego tak, aby móc efektywnie rozprowadzać w kraju gaz pozyskany z nowych źródeł i kierunków dostaw. Aby to osiągnąć, od ok. 15 lat spółka OGP GAZ-SYSTEM S.A., pełniąc funkcję operatora systemu przesyłowego gazowego, realizuje szereg kluczowych z perspektywy państwa przedsięwzięć infrastrukturalnych, takich jak:

³ Skrót od słów "with additional measures" (tłum. z dodatkowymi środkami).

⁴ Skrót od słów "with existing measures" (tłum. z istniejącymi środkami).

- zakończony w 2022 r. projekt Baltic Pipe o przepustowości 10 mld m³ rocznie w kierunku Polski, polegający na wybudowaniu dwukierunkowego gazociągu morskiego łączącego Polskę z Danią i źródłami norweskiego gazu;
- budowa połączeń międzysystemowych z Litwą (1,9 mld m³/r) i Słowacją (5,7 mld m³/r) - obie zakończone w 2022 r.;
- zakończona pod koniec 2024 r. rozbudowa Terminala LNG w Świnoujściu, która pozwoliła na zwiększenie zdolności regazyfikacyjnych obiektu z 5 do 8,3 mld m³. rocznie, co pokrywa prawie połowę rocznego zapotrzebowania Polski na gaz;
- realizowany obecnie projekt pływającego terminala regazyfikacyjnego FSRU w Zatoce Gdańskiej, który będzie przystosowany do odbioru 6,1 mld m³ gazu rocznie wraz z gazociągiem lądowym między Gdańskiem a Gustorzynem, który umożliwi przesył gazu odebranego z terminalu FSRU do centralnej Polski.

Ponadto, Polska posiada połączenia z systemem niemieckim i czeskim (punkty Mallnow oraz Cieszyn i Lasów). Łączne zdolności importowe do Polski z tych punktów wynoszą 11,3 mld m³/r.

4. Czy rząd negocjuje z UE dostosowanie polityki klimatycznej do polskich uwarunkowań geopolitycznych, szczególnie po wyroku Trybunału Konstytucyjnego?

Rząd w ramach dyskusji nad polityką klimatyczną każdorazowo podkreśla uwarunkowania zarówno gospodarcze, społeczne, jak i geopolityczne Polski, w tym różnice w punkcie wyjścia, strukturze miksu energetycznego, kluczowym znaczeniu bezpieczeństwa energetycznego czy możliwościach finansowania transformacji energetycznej. Działa na rzecz uzyskania większej elastyczności, środków finansowych i okresów przejściowych w kluczowych obszarach, takich jak energetyka czy przemysł energochłonny.

Domaga się także – w ramach negocjacji kluczowych dla polityki klimatycznej unijnych projektów legislacyjnych – przygotowania przez Komisję Europejską (KE) oceny skutków regulacji nie tylko na ogólnoeuropejskim, ale także krajowym poziomie.

5. Jakie plany ma rząd w celu rozwoju krajowych technologii niskoemisyjnych, wspierających polską gospodarkę i zmniejszających zależność od importu?

Rzeczony rozwój technologii niskoemisyjnych stanowi jeden z kluczowych priorytetów polityki rządu w kontekście transformacji energetycznej, wzmacniania bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz budowania konkurencyjności polskiej gospodarki w perspektywie długoterminowej. Realizowane działania oparte na zasadzie neutralności technologicznej mają na celu nie tylko spełnienie wymogów klimatycznych, ale także ograniczenie uzależnienia od importu paliw kopalnych, a tym samym wzmocnienie krajowego potencjału technologicznego i przemysłowego.

Rząd konsekwentnie podejmuje wysiłki mające na celu rozwój szerokiego spektrum nowoczesnych rozwiązań umożliwiających redukcję emisji, podnoszenie efektywności energetycznej oraz wzrost udziału krajowych innowacji w gospodarce. Kluczowe znaczenie mają zarówno technologie oparte na OZE, energetyce jądrowej, rozwoju inteligentnych sieci elektroenergetycznych, magazynowaniu energii, jak i tworzeniu nowoczesnej gospodarki wodorowej. To kompleksowe podejście umożliwia budowanie odporności gospodarczej oraz unikanie powstania nowych zależności również od importu technologii i surowców krytycznych.

W procesie budowy nowoczesnej, odpornej gospodarki szczególne znaczenie zyskuje dekarbonizacja sektorów przemysłowych, w których emisje gazów cieplarnianych pochodzą w głównej mierze z procesów technologicznych. Są to sektory określane jako „hard to

abate”⁵, do których należą m.in. przemysł cementowy, stalowy czy chemiczny. W przypadku tych branż obecnie jedyną dostępną i efektywną ścieżką dekarbonizacji pozostaje rozwój i wdrożenie technologii wychwytu, składowania oraz wykorzystania dwutlenku węgla (CCS/CCUS)⁶.

MKiŚ realizuje szereg inicjatyw i działań legislacyjnych mających na celu ułatwienie wdrażania technologii neutralnych emisyjnie oraz zapewnienie stabilnego otoczenia regulacyjnego i finansowego dla ich rozwoju. 5 marca 2025 r. w siedzibie MKiŚ został podpisany „List intencyjny w sprawie rozwoju technologii wychwytu, transportu, składowania i wykorzystania dwutlenku węgla w Polsce”. Sygnatariuszami listu jest już ponad 40 podmiotów będących interesariuszami rynku CCUS w Polsce, m.in. Orlen S.A., Grupa Azoty S.A., Holcim Polska S.A., ArcelorMittal Poland, GAZ-SYSTEM S.A., Equinor, przedstawiciele stowarzyszeń branżowych, instytutów naukowych, a także przedstawiciele administracji publicznej i środowiska naukowego (w tym Akademii Górniczo-Hutniczej). Na tej podstawie powołano trzy grupy robocze: (I) ds. komunikacji, (II) ds. regulacji i finansowania oraz (III) ds. strategii, które tworzą stałe forum dialogu z branżą. Ich celem jest wypracowanie optymalnych rozwiązań dla rozwoju rynku CCUS. Prace grup mają także charakter międzyresortowy i angażują przedstawicieli Ministerstwa Aktywów Państwowych (MAP), MRiT, MP oraz Ministerstwa Infrastruktury (MI).

W związku z powyższym, MKiŚ pracuje obecnie nad przygotowaniem „Projekt ustawy o zasadach zarządzania transportem i składowaniem dwutlenku węgla oraz realizacji projektów inwestycyjnych w zakresie wychwytywania, transportu, składowania i wykorzystania dwutlenku węgla” (nazwa robocza) w oparciu o dotychczasowe przepisy ustawy Prawo energetyczne. Jej zasadniczym zadaniem będzie określenie podstawowych zasad funkcjonowania infrastruktury i dostępu do usług w zakresie składowania i transportu CO₂ oraz wprowadzenie ułatwień dla realizacji projektów inwestycyjnych w tym obszarze, celem wsparcia dekarbonizacji przemysłów trudnych do zdekarbonizowania. Ustawa ta ma zapewnić przejrzyste, stabilne i przyjazne inwestorom ramy prawne dla rozwoju infrastruktury niezbędnej do realizacji inwestycji CCUS, uwzględniając cały łańcuch wartości od wychwytu, przez transport, aż po bezpieczne składowanie dwutlenku węgla.

Równolegle, we współpracy z Grupą roboczą ds. strategii, MKiŚ rozpoczęło prace nad krajową strategią w zakresie rozwoju technologii wychwytu, utylizacji i składowania dwutlenku węgla (CCUS). Podstawą tych działań jest projekt „Strategii rozwoju technologii wychwytu, transportu, utylizacji i składowania CO₂ w Polsce oraz pilotaż Polskiego Klastra CCUS”, przygotowany w ramach programu GOSPOSTRATEG III na zlecenie MRiT, z uwzględnieniem wymogów klimatycznych, potrzeb gospodarki i konieczności utrzymania konkurencyjności polskiego przemysłu. Szczególny nacisk kładzie się także na budowanie społecznej akceptacji dla nowych rozwiązań poprzez szerokie konsultacje z przedstawicielami branży, środowisk naukowych i organizacji społecznych.

Celem podejmowanych działań jest także umożliwienie realizacji celów wyznaczonych przez Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1735 (Net Zero Industry Act) oraz projekty aktów wykonawczych KE. Spółki z Grupy ORLEN, w tym ORLEN S.A. oraz B8 Sp. z o.o. BALTIC Sp. k.a., zostały wyznaczone do osiągnięcia do 2030 roku mocy zatłaczania CO₂ na poziomie odpowiednio 4,1 miliona ton oraz 160 tysięcy ton rocznie.

Wdrożenie technologii CCUS nie oznacza jednak rezygnacji z dalszego rozwoju nowych, nisko- i zeroemisyjnych rozwiązań technologicznych. Wręcz przeciwnie, zasadą pozostaje

⁵ Odnosi się do sektorów przemysłu, w których obniżenie emisji gazów cieplarnianych jest szczególnie trudne ze względu na brak dostępnych technologii lub wysokie koszty ich wdrożenia;

⁶ Skrót od Carbon Capture, Utilization and Storage, czyli wychwytywanie, wykorzystanie i składowanie dwutlenku węgla.

poszukiwanie najbardziej racjonalnej drogi transformacji i stworzenie optymalnego zestawu instrumentów, które pozwolą Polsce wykorzystać potencjał innowacyjny i budować przewagi konkurencyjne w nowoczesnej gospodarce europejskiej. W tym kontekście CCUS stanowi rozwiązanie, które można wdrażać już dziś, bez konieczności oczekiwania na pełne dojrzewanie innych technologii.

Obok rozwoju technologii CCUS, równie istotnym filarem krajowej polityki niskoemisyjnej jest rozwój gospodarki wodorowej. Rząd dostrzega ogromny potencjał jej rozwoju, zarówno w zakresie dekarbonizacji kluczowych gałęzi przemysłu, jak i wzmacniania konkurencyjności gospodarki, budowania nowych łańcuchów wartości oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Podstawowym dokumentem strategicznym w zakresie rozwoju polskiej gospodarki wodorowej jest „Polska Strategia Wodorowa do roku 2030 z perspektywą do 2040 r.” (PSW), która wyznacza najważniejsze cele, kierunki działań oraz kluczowe instrumenty wsparcia rozwoju branży wodorowej w Polsce. Wskazano w niej m.in. potrzebę budowy krajowego łańcucha wartości wodoru, rozwoju produkcji, dystrybucji, magazynowania i wykorzystania wodoru w energetyce, przemyśle, transporcie i ciepłownictwie oraz konieczność wdrażania nowoczesnych regulacji i mechanizmów finansowych. Kluczowym założeniem strategii jest wspieranie wszystkich technologii produkcji wodoru odnawialnego i niskoemisyjnego, pod warunkiem spełnienia wymogów środowiskowych i zgodności z celami unijnej taksonomii.

Zasadniczy impuls regulacyjny i inwestycyjny zapewniło wejście w życie 20 stycznia 2025 r. ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (tzw. „prawo wodorowe”). Nowelizacja ta wprowadza całościowe ramy regulacyjne dla rynku wodoru w Polsce, precyzując siatkę pojęć i system zasad koniecznych do funkcjonowania rynku wodoru, w tym kluczowe definicje trzech rodzajów wodoru: wodoru niskoemisyjnego, wodoru odnawialnego oraz wodoru odnawialnego pochodzenia niebiologicznego (RFNBO).

W ramach tej zmiany system przesyłowy wodorowy w Polsce uzyskał charakter ogólnopolski i jest zarządzany przez operatora systemu przesyłowego wodorowego, którym został OGP GAZ-SYSTEM S.A. Do tego systemu będą mogły być przyłączone instalacje magazynowe wodoru o dużych pojemnościach. System dystrybucyjny wodorowy będzie natomiast systemem wodorowym o charakterze lokalnym, zarządzanym przez wielu operatorów systemów dystrybucyjnych wodorowych. Uregulowano również funkcjonowanie sieci wodorowych ograniczonych geograficznie, czyli sieci działających na niewielkim obszarze, np. w ramach dolin wodorowych. Wprowadzenie ułatwień dla funkcjonowania takich sieci pozwala na rozwój rozproszonych systemów energetycznych i gospodarczych, bez zbędnych utrudnień biurokratycznych.

Nowe przepisy wprowadzają uproszczenia dla podmiotów inwestujących w rozwój infrastruktury wodorowej m.in. poprzez ograniczenie obowiązku uzyskiwania koncesji wyłącznie do działalności w zakresie magazynowania wodoru w instalacjach o pojemności przekraczającej 85 tys. Nm³ oraz obrotu wodorem, którego wartość przekracza 10 mln euro rocznie. Pozostałe działalności, w tym wytwarzanie wodoru niskoemisyjnego i odnawialnego oraz obrót na giełdach towarowych i rynkach regulowanych, są wyłączone z obowiązku koncesyjnego, co znacząco przyspieszy rozwój rynku. Wyłączono z koncesjonowania również lokalne magazyny wodoru oraz uproszczono procedury budowlane dla instalacji do produkcji wodoru o mocy nieprzekraczającej 10 MW i sieci o niskim ciśnieniu.

Dzięki wsparciu publicznemu oraz uproszczeniom legislacyjnym możliwa jest realizacja projektów pilotażowych, rozbudowa infrastruktury magazynowej i przesyłowej, a także rozwój lokalnych rozwiązań, w tym małych instalacji magazynowania wodoru, promowanych zarówno na poziomie centralnym, jak i samorządowym. Podejmowane są również intensywne działania w zakresie certyfikacji wodoru odnawialnego i niskoemisyjnego, co umożliwi handel międzynarodowy oraz ułatwi integrację polskiego rynku wodoru z rynkiem UE, przy jednoczesnym zapewnieniu transparentności i wysokich standardów środowiskowych.

Ponadto MKiŚ prowadzi stały dialog z przemysłem, m.in. z Grupą Azoty i Grupą ORLEN w celu wypracowania mechanizmów wdrażania celów unijnych, wynikających z dyrektywy RED III. Wskazuje jednocześnie, że w kontekście wysokich kosztów energii i infrastruktury Polska aktywnie zabiega na forum unijnym o rewizję wybranych przepisów aktów delegowanych RED III, w szczególności dotyczących korelacji czasowej i geograficznej oraz zasady dodatkowości, a także o wyrównanie obciążeń transformacyjnych dla państw o różnym stopniu uprzemysłowienia.

Rozwój rynku wodoru w Polsce jest ściśle powiązany z bezpieczeństwem energetycznym kraju. Konieczność odchodzenia od paliw kopalnych z Rosji wymusza budowę własnych źródeł i infrastruktury wodorowej (terminali, rurociągów, dolin wodorowych). Wodór zarówno produkowany z OZE, jak i wodór z energii jądrowej stanowi realną alternatywę dla gazu ziemnego i umożliwia efektywne magazynowanie energii. Jego wytwarzanie i magazynowanie przyczyniają się do bilansowania systemu energetycznego, zwłaszcza przy rosnącym udziale OZE w polskim miksie. Planowane są również paneuropejskie systemy przesyłowe dla wodoru, co w przyszłości dodatkowo wzmocni bezpieczeństwo energetyczne Polski. Rozwój gospodarki wodorowej umożliwia także korzystanie z szerokiego wachlarza środków unijnych (KPO, FEnIKS, Just Transition Fund, Fundusz Modernizacyjny), które są niezbędne dla uruchomienia dużych projektów wodorowych i rozwoju infrastruktury przesyłowej oraz magazynowej.

W wymiarze gospodarczym szybkie wdrożenie technologii wodorowych i przejście na przemysł niskoemisyjny umożliwi budowanie przewagi konkurencyjnej polskich firm, tworzenie innowacyjnych i wysoko płatnych miejsc pracy, a także zapewnia dostęp do międzynarodowych łańcuchów dostaw. Szacunki wskazują, że rozwój rynku wodoru w Polsce może wygenerować wartość dodaną dla gospodarki na poziomie od 343 do 870 mln euro oraz do 8 600 nowych miejsc pracy, zależnie od tempa wdrażania technologii i popytu w UE.

W obliczu dynamicznie zmieniających się uwarunkowań geopolitycznych, rosnących oczekiwań społecznych oraz konieczności adaptacji do wyzwań wynikających ze zmiany klimatu, coraz większego znaczenia nabiera kwestia strategicznego podejścia do rozwoju OZE. Stanowią one nie tylko nieodzowny element zrównoważonego rozwoju, lecz również coraz częściej postrzegane są jako jeden z kluczowych komponentów systemowych działań mających na celu budowanie odporności infrastruktury energetycznej.

W aspekcie szeroko rozumianego bezpieczeństwa energetycznego, rozwój OZE przyczynia się do znaczącego zwiększania niezależności od konwencjonalnych źródeł energii, których dostępność i stabilność podlega coraz większej fluktuacji wynikającej z czynników o charakterze zarówno rynkowym, jak i politycznym. Poprzez dywersyfikację miksu energetycznego oraz decentralizację źródeł wytwórczych możliwe staje się nie tylko uniezależnienie od importu surowców energetycznych, ale również dążenie do budowy odporności strategicznej państwa. Lokalna produkcja energii z wykorzystaniem krajowych zasobów naturalnych takich jak wiatr czy promieniowanie słoneczne jest krokiem do większej samowystarczalności w zakresie kluczowych funkcji infrastrukturalnych.

Z kolei na płaszczyźnie ekonomicznej, upowszechnianie technologii związanych z OZE stwarza wielowymiarowe szanse rozwoju dla szerokiego grona interesariuszy, w tym przemysłu, MŚP, podmiotów sektora publicznego oraz inwestorów prywatnych. Poprzez kreowanie nowych miejsc pracy, stymulowanie innowacyjności oraz wzmacnianie potencjału eksportowego, sektor OZE przyczyni się do zwiększenia konkurencyjności krajowej gospodarki w ujęciu globalnym. Warto podkreślić, że sukcesywny rozwój tej gałęzi przemysłu wiąże się również z możliwością absorpcji środków finansowych pochodzących z różnorodnych mechanizmów wsparcia, zarówno na poziomie krajowym jak i unijnym, co stanowi dodatkowy impuls dla implementacji projektów o wysokim potencjale transformacyjnym.

Nie bez znaczenia pozostają także wymiary społeczny oraz środowiskowy, które w sposób integralny wpisuje się w szerszą narrację dotyczącą sprawiedliwej transformacji energetycznej. Odpowiedzialne i zrównoważone podejście do rozwoju OZE, uwzględniające

partycypację społeczną oraz mechanizmy konsultacyjne, przyczynia się do budowy kapitału społecznego oraz zwiększania poziomu akceptacji dla niezbędnych działań modernizacyjnych.

MKiŚ nieustannie pracuje nad wprowadzaniem legislacji pozwalającej na rozwój OZE, a co za tym idzie na zwiększanie bezpieczeństwa energetycznego Polski. W ostatnim czasie prace skupiały się głównie na:

a. **projekcie ustawy o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (UD89)**

Polska dysponuje jednym z większych potencjałów wytwarzania biometanu w UE, dotychczas wciąż niewykorzystanym. Jedną z kluczowych barier rozwoju tego sektora jest brak rozwiązań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa zainwestowanego kapitału oraz gwarancji uzyskania odpowiedniego poziomu zwrotu kapitału z inwestycji.

Wprowadzenie przepisów w zakresie aukcji dla biometanu obejmie biometan wytwarzany z biogazu, jak również z biogazu rolniczego. Zaproponowany w projekcie ustawy system wsparcia dla wytwórców biometanu ma na celu przede wszystkim zapewnienie stabilnego i wieloletniego wsparcia finansowego dla produkcji tego paliwa. Brak tego typu rozwiązań dla instalacji o mocy powyżej 1 MWe stanowi kluczową barierę dla rozwoju tego sektora, co potwierdzają doświadczenia krajów UE, które zdecydowały się na rozwój tego sektora, w początkowej fazie budowanego w oparciu o stabilne i przewidywalne w wieloletnim horyzoncie czasowym mechanizmy wsparcia.

Oczekiwany efekt wprowadzenia rozwiązań w zakresie zapewnienia pomocy operacyjnej dla przedsiębiorców zajmujących się wytwarzaniem biometanu będzie wzrost poziomu inwestycji w tym obszarze, zgodnie z założeniami ilościowymi przedłożonymi do projektu ustawy.

Pozostałe główne zmiany proponowane w ustawie o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych to:

- usunięcie zasady 10H;
- wprowadzenie buforu odległości od dróg krajowych - 1H oraz zakaz lokalizowania turbin na obszarach lotów wojskowych;
- nowa wzajemna i minimalna odległość między elektrowniami wiatrowymi a zabudową mieszkaniową ustalona na poziomie 500 m;
- aktualizacja odległości elektrowni wiatrowych od form ochrony przyrody;
- uregulowanie możliwości zlokalizowania elektrowni wiatrowej na podstawie szczególnego rodzaju MPZP, jakim jest Zintegrowany Plan Inwestycyjny;
- uregulowanie możliwości równoległego prowadzenia etapu planistycznego i środowiskowego;
- wprowadzenie ułatwień dla repoweringu turbin wiatrowych.

b. **projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu dokonania deregulacji w zakresie energetyki (UDER29), dzięki któremu nastąpi:**

- optymalizacja wykorzystania istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej poprzez rozszerzenie formuły cable pooling;u;
- zmniejszenie obciążeń administracyjnych dla wytwórców energii elektrycznej w instalacjach OZE o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 1 MW i nie większej niż 5 MW związanych z obowiązkiem uzyskania koncesji;
- zwiększenie do 500 kW progu mocy zainstalowanej, która umożliwi budowę instalacji fotowoltaicznej bez wymogu uzyskania pozwolenia na budowę (obecnie

150 kW) przy założeniu braku wprowadzania mocy z tej instalacji do sieci elektroenergetycznej;

- uproszczenie rachunków za energię elektryczną dla odbiorców w gospodarstwach domowych;
- zmiana podstawowej formy wymiany korespondencji prowadzonej pomiędzy przedsiębiorstwami energetycznymi, odbiorcami, organami administracji publicznej oraz innymi podmiotami na formę elektroniczną.

Proponowane wyżej zmiany zostały wskazane do realizacji przez Rządowy Zespół ds. Deregulacji⁷. Projekt jest obecnie na etapie prac parlamentarnych.

c. **projekcie ustawy o zmianie ustawy o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych oraz niektórych innych ustaw (UD162), dzięki któremu:**

- wspierany jest dalszy rozwój morskiej energetyki wiatrowej w Polsce m.in. poprzez:
 - poprawę czytelności i funkcjonalności przepisów aukcyjnych i ułatwienia proceduralne;
 - usprawnienie procesów inwestycyjnych (sprzedaż energii z rozruchu, mikroprzesunięcia, współdzielenie wyprowadzenia mocy, poprawa bezpieczeństwa);
 - zmniejszenie obciążeń dla odbiorców końcowych (waloryzacja wsparcia celem inflacyjnym).
- możliwość tworzenia spółdzielni energetycznych na obszarze gmin miejskich;
- wdrożenie rozwiązań zawarte w art. 15b i 15c Dyrektywy RED III w zakresie:
 - mapowania obszarów niezbędnych do wniesienia krajowych wkładów w realizację ogólnego celu unijnego na 2030 r.;
 - stworzenia ram prawnych dla wyznaczania obszarów przyspieszonego rozwoju OZE.

Wdrożenie energetyki jądrowej jest jednym z kluczowych elementów strategii energetycznej państwa oraz rozwoju krajowych technologii w obszarze źródeł niskoemisyjnych. MP prowadzi aktualnie konsultacje społeczne w zakresie aktualizacji Programu polskiej energetyki jądrowej (Program PEJ), który wkrótce zostanie przekazany do dalszych prac rządowych. Projekt zakłada kontynuację projektu budowy pierwszej elektrowni jądrowej oraz prezentuje założenia co do projektu budowy drugiej elektrowni. Energia jądrowa będzie istotnym elementem polskiego miksu energetycznego jako niezawodne źródło energii elektrycznej. Będzie stanowiła wsparcie dla Polski w zastąpieniu wyeksploatowanych elektrowni węglowych. Ponadto, jako elastyczne i dostępne źródło wytwórcze – energia jądrowa pozwoli na stabilne wdrażanie OZE. Realizacja Programu PEJ jest kluczowym zadaniem w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa państwa zarówno w obszarze bezpieczeństwa energetycznego, jak i w kontekście geopolitycznym, ale również rozwoju gospodarczego i obniżenia kosztów energii. Paliwo jądrowe do elektrowni jądrowych, importowane z krajów o stabilnej sytuacji politycznej, ograniczy w sposób istotny zależność Polski od importu ropy i gazu. Energetyka jądrowa przyczyni się ponadto do powstania w Polsce nowej, innowacyjnej gałęzi przemysłu o wysokim stopniu zaawansowania technologicznego. Budowę mogą realizować polskie firmy nawet do 70% wartości projektu. Szacuje się, że do 2040 r. wdrożenie energetyki jądrowej wygeneruje od 25 do 38 tys. nowych miejsc pracy, co przyczyni się do powstania nowych specjalizacji i rozwoju technologicznego. MP prowadzi szereg aktywności w celu wsparcia i zaangażowania polskiego przemysłu w realizację programu jądrowego. Dotychczasowe analizy wskazują, że krajowy przemysł będzie mógł uczestniczyć we wszystkich fazach rozwoju energetyki jądrowej: projektowania, budowy elektrowni jądrowych oraz produkcji poszczególnych komponentów i urządzeń dla powstających elektrowni i to – zarówno w obszarze infrastruktury towarzyszącej, maszynowni, jak i przy produkcji lub montażu pewnych komponentów tzw. wyspy reaktorowej. W ostatnich

⁷ Powołany przez Radę Ministrów w ramach planu gospodarczego „Polska – Rok Przełomu”.

latach Departament Energii Jądrowej MP zrealizował serię kompleksowych szkoleń dla polskiego przemysłu pod kątem wykonywania prac dla energetyki jądrowej. W szkoleniach wzięło udział kilkaset osób z ponad 250 polskich przedsiębiorstw. Obecnie MP we współpracy z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) prowadzi prace w zakresie uruchomienia programu NUKLEOSTRATEG, nakierowanego na rozwój kompetencji dla wdrażanej energetyki jądrowej w Polsce i rozwój nowych technologii dla sektora energetyki jądrowej. Odbiorcami programu, którego operatorem będzie NCBR, są polskie przedsiębiorstwa i ośrodki naukowe. Program kładzie nacisk na efekty wdrożeniowe (komercjalizacja oraz część obszarów tematycznych będzie realizowana w formule kierunków zamawianych).

Dodatkowo, w efekcie badań prowadzonych przez nadzorowany przez Ministra Przemysłu Instytut Technologii Paliw i Energii, opracowane zostało „bezdymne paliwo węglowe”, tzw. Błękitny Węgiel, którego celem jest obniżenie emisji zanieczyszczeń z ogrzewania domów bez konieczności wymiany starych pieców i kotłów.

Z kolei nadzorowany przez Ministra Przemysłu, Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy, realizuje projekt pt.: Strategiczne planowanie na poziomie regionów i obszarów Europy, wspierające niskoemisyjne wytwarzanie energii i niskoemisyjny przemysł poprzez CCUS. Jego celem jest wsparcie rozwoju niskowęglowej energii i przemysłu w Europie Południowej i Wschodniej w zakresie technologii CCUS.

Z inicjatywy Departamentu Górnictwa i Hutnictwa MP zapoczątkowane zostały rozmowy z KE w sprawie programu wsparcia dla kopalń węgla kamiennego na inwestycje związane m.in. z redukcją emisji metanu. Projektowane zadanie wpisuje się w cele określone w ww. Umowie Społecznej tzn.: dotyczące budowy instalacji do zgazowania węgla do syntezowego gazu ziemnego (SNG) z członem do wychwytu CO₂, oraz budowy instalacji do wytwarzania (wychwytywania) wodoru z gazu koksowniczego.

W MRiT trwają prace nad projektem ustawy o zaangażowaniu przemysłu energochłonnego w rozwój niskoemisyjnych źródeł energii w systemie elektroenergetycznym (tzw. Kontrakt różnicowy). Mechanizmu, który przynajmniej częściowo ustabilizuje cenę energii elektrycznej dla grupy tzw. odbiorców energochłonnych. W rezultacie umożliwi to odbiorcom energochłonnym lepsze planowanie długoterminowych inwestycji w obszarze dekarbonizacji, w tym realizacji przedsięwzięć w zakresie powstawania nowych, niskoemisyjnych mocy wytwórczych. To z kolei wpłynie korzystnie na długoterminowe zmniejszenie zależności od wahań rynkowych cen energii, poprawi ich pozycję konkurencyjną oraz przyczyni się do redukcji emisji w polskiej gospodarce. Celem rozwiązania jest stworzenie ram prawnych umożliwiających odbiorcom energochłonnym uzyskanie stabilnej ceny energii elektrycznej – proponowany poziom 250 zł/MWh na okres 5 lat, a z drugiej strony zobowiązanie odbiorców do zaangażowania kapitałowego w instalacje OZE. Ponadto MRiT przygotowuje wniosek do KE ws. nowelizacji komunikatu Komisji – Wytyczne w sprawie niektórych środków pomocy państwa w kontekście systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych po 2021 r. rozszerzający listę o kolejne sektory, istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa gospodarczego Polski. Przedsiębiorcy, którzy reprezentują sektory i podsektory energochłonne, są uprawnieni do otrzymywania pomocy publicznej w formie rekompensat na pokrycie kosztów uprawnień do emisji dwutlenku węgla przenoszonych na nich w cenach energii elektrycznej. W 2025 r. wytyczne Komisji, umożliwiające uznać pomoc państwa dla określonych branż za zgodną z zasadami rynku wewnętrznego UE i niewpływającą niekorzystnie na warunki wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem, są poddawane okresowemu przeglądowi i będzie możliwe przeprowadzenie ewentualnej nowelizacji. MRiT uważa, że aktualna lista sektorów jest niewystarczająca. Zmianie uległy uwarunkowania wpływające na konkurencyjność sektorów przemysłowych, w tym m.in.:

- wzrost kosztów uprawnień do emisji, istotny w przypadku polskiej energetyki charakteryzującej się bardzo wysoką emisyjnością wytwarzania energii elektrycznej;

- podwojenie zużycia energii elektrycznej w procesie dekarbonizacji, w tym elektryfikacji i wychwytywaniu i składowaniu dwutlenku węgla (CCUS);
- istotny wzrost kosztów energii i gazu po inwazji Rosji na Ukrainę.

W opinii MRiT pomoc dla wskazanych sektorów pozwoli na znaczącą redukcję emisji dwutlenku węgla w zakładach energochłonnych, a także pozwoli na inwestycje w nowopowstających łańcuchach dostaw oraz wzmocnienie konkurencyjności przemysłu UE, zgodne z założeniami Clean Industrial Deal.

Rząd prowadzi konsekwentną politykę na rzecz rozwoju krajowych technologii niskoemisyjnych, co pozwala nie tylko ograniczać emisje gazów cieplarnianych i podnosić bezpieczeństwo energetyczne, lecz także wzmocniać konkurencyjność gospodarki oraz ograniczać zależność od importu zarówno paliw kopalnych, jak i czystych technologii. Proces ten opiera się na elastyczności, pragmatyzmie oraz szerokim dialogu z rynkiem i społeczeństwem, a wszelkie działania podejmowane są z uwzględnieniem specyfiki krajowych uwarunkowań społecznych i gospodarczych.

6. Jak rząd planuje finansować transformację energetyczną (437 mld euro do 2050 roku) i czy przewiduje fundusze dla regionów dotkniętych restrukturyzacją, takich jak Śląsk?

W załączniku 5 do projektu KPEiK wskazano katalog źródeł finansowania transformacji energetycznej, ale jednocześnie podkreślono, że nie powinna być ona sfinansowana jedynie ze środków publicznych, które mają stanowić zachętę i przyczynić się do efektu mnożnikowego dla środków prywatnych. Tylko wówczas inwestycje będą podejmowane w taki sposób, że tworzyć będą stabilne działalności gospodarcze i stałe miejsca pracy.

Jednocześnie należy podkreślić, że KPEiK kładzie szczególny nacisk na sprawiedliwy aspekt transformacji – inwestycje związane ze wzmocnianiem tego wymiaru mają szczególne znaczenie w kierunkowaniu wsparcia. Jest to wyraz zrozumienia potrzeb i konsekwencji zmian, czyli odpowiedzialnego podejścia do prowadzonych działań.

Finansowanie transformacji energetycznej

Transformacja energetyczna Polski to proces złożony i wieloaspektowy, wymagający inwestycji w różnorodne obszary, takie jak rozwój OZE, modernizacja sieci energetycznych, rozwój technologii nisko- i zeroemisyjnych, a także efektywność energetyczna budynków i przemysłu. W realizacji tych celów kluczowe znaczenie mają fundusze europejskie, które uzupełniają środki krajowe oraz kapitał prywatny.

W najbliższej perspektywie finansowej Polska przewiduje przeznaczenie na transformację energetyczną do ok. 2030 r. znaczących środków z następujących instrumentów:

- **Polityka Spójności** – w ramach obecnej perspektywy finansowej Polska dysponuje ponad 9,5 mld euro, które będą przeznaczone na modernizację energetyczną budynków, rozwój OZE oraz inteligentne systemy energetyczne. Te inwestycje mają na celu poprawę efektywności i elastyczności systemu energetycznego;
- **Krajowy Plan Odbudowy (KPO)** – przewiduje alokację około 29 mld euro na działania wspierające transformację niskoemisyjną, m.in. na inwestycje w zieloną energię, modernizację przemysłu oraz wsparcie dla innowacyjnych technologii w sektorze energetycznym;
- **Fundusz Modernizacyjny (FM)** – Polska jest jednym z największych beneficjentów FM, z dostępem do środków rządu 7,7 mld euro do 2030 roku, które będą kierowane na rozwój OZE, modernizację infrastruktury ciepłowniczej oraz inne projekty ograniczające emisje CO₂.

Zgodnie z założeniami polityki energetycznej państwa oraz planami klimatyczno-energetycznymi, znacząca część nakładów na transformację będzie pochodzić ze źródeł prywatnych, w tym od

przedsiębiorców oraz obywateli, m.in. poprzez inwestycje w mikroinstalacje, termomodernizację czy elektromobilność.

Wsparcie dla regionów dotkniętych restrukturyzacją, w tym Śląska

Śląsk i inne regiony o charakterze przemysłowym, które w wyniku transformacji energetycznej stoją przed wyzwaniem restrukturyzacji gospodarczej i społecznej, będą objęte szczególnymi mechanizmami wsparcia dla tego typu przedsięwzięć, np. mechanizmem sprawiedliwej transformacji.

Mechanizm ten będzie dedykowany wsparciu dla wybranych regionów, obejmując środki finansowe oraz programy, które umożliwią:

- tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach niskoemisyjnych i innowacyjnych;
- rozwój infrastruktury oraz inwestycje sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi;
- wsparcie dla przedsiębiorców i społeczności lokalnych w dostosowaniu się do nowych warunków;
- zapewnienie wsparcia regionom węglowym oraz innym regionom przemysłowym o wysokiej intensywności emisji CO₂, tak aby negatywnym skutkiem nie stały się problemy społeczno-gospodarcze tych regionów.

Środki z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) są wdrażane na poziomie regionalnym przez regiony, a instytucją koordynującą prace na szczeblu krajowym jest MFiPR.

Polska jest największym beneficjentem FST z alokacją w wysokości prawie 3,85 mld euro. Środki FST wdrażane są w 5 województwach (śląskim, dolnośląskim, wielkopolskim, łódzkim i małopolskim). w oparciu o terytorialne plany sprawiedliwej transformacji, które określają przedmiotowy oraz terytorialny⁸ zakres wsparcia i które podlegały akceptacji KE.

Należy też podkreślić, że środki FST to pierwszy z trzech filarów Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji (MST). MST składa się również z: pożyczek dla sektora prywatnego w ramach dedykowanej ścieżki programu InvestEU (filar II) oraz pożyczek dla sektora publicznego w ramach partnerstwa z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (filar III). Są to znacząco większe środki niż w przypadku FST. Mają one jednak charakter instrumentów zwrotnych i są zarządzane na poziomie ponad krajowym.

Dodatkowo MKiŚ, wraz z instytucjami nadzorującymi realizację programów finansowanych z funduszy europejskich, planuje skoncentrować działania inwestycyjne w perspektywie do 2030 roku na zapewnieniu kompleksowego wsparcia transformacji tych regionów. Priorytetem jest stworzenie nowych miejsc pracy, poprawa jakości życia mieszkańców oraz zachowanie konkurencyjności gospodarczej, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego kraju. Celem działań rządu jest dokonanie zmian bez szkody dla pracowników oraz zapewnienie im realnych możliwości pracy i godnego życia w czystym środowisku.

Transformacja energetyczna jest kluczowym elementem budowy suwerenności energetycznej Polski. Realizowana jest poprzez wykorzystanie funduszy europejskich, wsparcie sektora prywatnego oraz szczególną troskę o regiony przechodzące proces restrukturyzacji.

MFiPR w drugiej połowie lipca br. przedłożyło do konsultacji publicznych średniookresową strategię rozwoju kraju do 2035 r. (ŚSRK), stanowiącą odpowiedź na nowe wyzwania i zagrożenia, w tym związane z transformacją energetyczną. Strategia wyznaczy priorytety rozwojowe oraz kluczowe inwestycyjno-gospodarcze interwencje państwa, które będą realizowane, tak by osiągnąć założone cele rozwojowe. Jednym z celów ŚSRK będzie:

⁸ Co do zasady FST wdrażane jest na poziomie NUTS3 /podregiony/, a nie na poziomie całych województw.

Tworzenie warunków dla konkurencyjnej i sprawiedliwej gospodarki, z poszanowaniem dla środowiska i klimatu.

Ponadto, ŚSRK zidentyfikuje Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) tj. obszary kraju, do których zostanie skierowana szczególna interwencja państwa w związku z występującymi tam barierami lub potencjałami rozwojowymi. Przewiduje się m.in. OSI transformacji energetycznej. Jego celem będzie łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji energetycznej. Przedmiotem interwencji będzie rozwiązywanie problemów będących efektem wieloletniej i intensywnej eksploatacji zasobów naturalnych na potrzeby gospodarki, a zarazem podtrzymanie jej konkurencyjności, ciągłości pracy przedsiębiorstw, ochrony gospodarstw domowych, dbałości o środowisko naturalne i ład przestrzenny.

Te generalne założenia strategiczne będą kształtowały punkt widzenia rządu na przyszłość. Natomiast obecnie cele związane z transformacją są finansowane w dużej mierze środkami polityki spójności. W ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027 dla Polski jednym z kluczowych wyzwań pozostaje realizacja celów UE dotyczących polityki klimatyczno-energetycznej. Podejmowane działania koncentrują się na pobudzeniu inwestycji wspierających transformację sektora energetycznego – szczególnie poprzez rozwój OZE, poprawę efektywności energetycznej oraz zapewnienie sprawiedliwego przebiegu tej transformacji.

Na inwestycje z obszaru transformacji energetycznej przeznaczono ponad 10 mld euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Funduszu Spójności (FS). Są one realizowane w ramach 3 programów krajowych (Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej oraz Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki) i 16 programów regionalnych.

W ramach unijnej perspektywy finansowej na lata 2021–2027, Polska zdecydowała się ukierunkować inwestycje w sektorze energetyki na trzy strategiczne obszary działań:

- a. obszar efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych – na ten cel przeznaczonych zostanie około 6,5 mld euro;
- b. obszar produkcji energii z odnawialnych źródeł (OZE) – na ten cel przeznaczonych zostanie około 2 mld euro;
- c. obszar wsparcia dla infrastruktury energetycznej, w tym magazynowania energii oraz inteligentnych systemów – na ten cel przeznaczonych zostanie około 1,7 mld euro.

Warto dodać, że niskoemisyjny transport oraz inicjatywy na rzecz poprawy mobilności miejskiej również istotnie wspierają transformację energetyczną. Na realizację tych działań przeznaczonych zostanie około 4,3 mld euro w ramach Umowy Partnerstwa 2021-2027.

Poza obecną perspektywą finansową polityki spójności, Rząd RP podejmuje wysiłki na rzecz realizacji krajowych interesów w przyszłych wieloletnich ramach finansowych. Opowiada się za tym, aby polityka spójności UE po 2027 roku była nadal kluczowym instrumentem służącym nie tylko wyrównywaniu szans rozwojowych, ale także łagodzeniu skutków transformacji energetycznej i wspieraniu regionów w adaptacji do nowych warunków gospodarczych.

Według stanowiska rządu w sprawie roli spójności w UE i przyszłości polityki spójności po 2027 roku, które zostało przyjęte przez Komitet ds. Europejskich Rady Ministrów 3 października 2024 r., w celu osiągnięcia spójności i wzmocnienia polityki spójności konieczne są:

- długofalowy charakter polityki spójności,
- ukierunkowanie tej polityki na wywoływanie zmian strukturalnych oraz
- zapewnienie odpowiedniego budżetu dla tej polityki o wartości realnie nie mniejszej niż jej alokacja w ramach obecnych wieloletnich ram finansowych UE.

Ważnym podkreślenia jest fakt, że oprócz Polityki Spójności, dodatkowo projektowanym instrumentem wsparcia jest Plan Społeczno-Klimatyczny (PSK), którego środki będą pochodziły z nowego systemu handlu uprawnieniami do emisji dla budynków i transportu drogowego (tzw. ETS 2).

W tym celu zostało ustanowione przez KE nowe źródło wsparcia finansowego - Społeczny Fundusz Klimatyczny (SFK). Został on powołany na podstawie rozporządzenia (UE) 2023/955 z dnia 10 maja 2023 r. w sprawie ustanowienia Społecznego Funduszu Klimatycznego. Minister Funduszy i Polityki Regionalnej koordynuje i integruje prace nad przygotowaniem PSK umożliwiającą implementację środków z SFK.

Fundusz pomoże gospodarstwom domowym w trudnej sytuacji, mikroprzedsiębiorstwom i użytkownikom transportu, którzy są szczególnie dotknięci ubóstwem energetycznym i transportowym. W jego ramach przewidziano mechanizmy kompensacyjne, które pozwolą gospodarstwom domowym, użytkownikom transportu i mikroprzedsiębiorcom dotkniętym lub zagrożonym ubóstwem energetycznym i transportowym na dostosowanie się do nowych warunków na rynku energii. Oprócz wsparcia bezpośredniego, systemu bonów (voucherów) na koszty ogrzewania i energii, kluczowe znaczenie będą miały inwestycje w poprawę efektywności energetycznej budynków oraz dostęp do transportu publicznego. Inwestycje te umożliwią stopniowe zmniejszanie potrzeby wsparcia bezpośredniego, zapewniając trwałe rozwiązania na rzecz ograniczenia ubóstwa energetycznego i transportowego.

Polska jest największym beneficjentem SFK w Europie. Uzyskała z tego źródła prawie 18 % środków przewidzianych na wszystkie państwa UE. Wysokość budżetu dla Polski z SFK to w scenariuszu podstawowym - 11,4 mld euro plus wkład krajowy (min. 25%). Wdrażanie instrumentu będzie odbywać się w latach 2026-2032. Obecnie projekt PSK jest po etapie konsultacji publicznych, a następnie będzie skierowany na ścieżkę zatwierdzenia przez Radę Ministrów.

7. Jak rząd ocenia wpływ ETS na konkurencyjność polskiego przemysłu w porównaniu z krajami spoza UE, nieobjętymi tymi regulacjami?

Wpływ transformacji energetyczno-klimatycznej na przemysł jest jednym z głównych tematów poruszanych przez Polskę na forum UE. Dostrzegana jest duża dynamika zmian w naszym otoczeniu i konieczność dostosowań. Priorytetem jest m.in. obniżenie cen energii. To właśnie wysokie ceny energii są jedną z głównych przyczyn spadku konkurencyjności UE. Od dłuższego czasu Polska zabiega o przeprowadzenie przez Komisję szczegółowej analizy dotychczasowego wdrażania pakietu Fit for 55 w państwach członkowskich.

Nacisk przyniósł już skutek w postaci zmiany ukierunkowania działań Komisji, która zdecydowanie większą uwagę przykładła do spraw konkurencyjności unijnych gospodarek w realizacji celów klimatycznych czy też akceptowalnych cen energii.

Rząd z zadowoleniem przyjął modyfikację kierunku prowadzenia polityki klimatycznej UE, która w sposób wyraźny zaczęła podkreślać potrzebę zagwarantowania konkurencyjności europejskich gospodarek. Od początku podkreśla w UE, że polityka klimatyczna powinna być prowadzona w sposób racjonalny i oparty na danych, biorąc pod uwagę również wpływ na kwestie gospodarcze oraz społeczne.

KE, dostrzegając zgłaszany m.in. przez Polskę problem ryzyka utraty konkurencyjności w związku z dodatkowymi obowiązkami wynikającymi z polityki klimatycznej, stworzyła mechanizm CBAM⁹, który ma wyrównywać szanse przedsiębiorstw europejskich i tych spoza-UE, które nie są obciążone opłatami wynikającymi z systemu EU ETS.

Polska zabiega na forum UE o jak najszybsze rozszerzenie towarowe mechanizmu CBAM oraz wypracowanie rozwiązań dla eksportu, by bardziej kompleksowo wspierać polski przemysł wysokoemisyjny. KE już zapowiedziała publikację raportów analizujących skuteczność mechanizmu i zmiany do rozporządzenia być może jeszcze w bieżącym roku.

⁹ Ang: Carbon Border Adjustment Mechanism, Mechanizm Dostosowywania Cen na Granicach z uwzględnieniem Emisji CO₂.

Warto także zauważyć, że w trakcie polskiej prezydencji w Radzie UE przepracowano zmiany upraszczające mechanizm CBAM, ale jednocześnie gwarantujące jego dotychczasową efektywność, tj. objęcie mechanizmem 99% emisji wbudowanych w importowane towary CBAM (m.in. cement, żelazo i stal, aluminium, nawozy).

8. Czy Polska planuje negocjować wyłączenia lub ulgi w ETS dla kluczowych sektorów, takich jak energetyka czy hutnictwo?

Dzięki staraniom m.in. polskiego rządu, który otwarcie zwracał uwagę na konieczność zainicjowania procesu zmiany rewizji EU ETS, KE zaplanowała kompleksową rewizję systemu na rok 2026. Obecnie prowadzone są przygotowania do tego przeglądu. Działania rządu zmierzają do wypracowania najkorzystniejszych dla przemysłu rozwiązań.

Polska opowiada się m.in. za utrzymaniem przydziału bezpłatnych uprawnień do emisji w systemie EU ETS na dotychczasowych warunkach. W tej sprawie jeszcze w grudniu 2024 r. przygotowany został tzw. non-paper dotyczący mechanizmu CBAM, który poza Polską poparty Włochy, Austria i Bułgaria. W ww. non-paper wskazano potrzebę utrzymania bezpłatnych uprawnień przynajmniej do czasu stwierdzenia skuteczności mechanizmu CBAM, co jest też postulatem polskich przedsiębiorstw.

Rewizja dyrektywy ETS jest przewidziana na rok 2026 i wówczas rząd przedstawi konkretne rozwiązania dostosowane do aktualnej sytuacji i będące wynikiem dialogu z zainteresowanymi podmiotami.

MP, w ramach prac nad „Planem działań dla zrównoważonego rozwoju przemysłu stalowego w Polsce”, koordynuje pozostające w kompetencji różnych resortów i instytucji działania mające na celu poprawę trudnej sytuacji sektora stalowego w Polsce. Jednym z nich, dotyczącym systemu handlu uprawnieniami do emisji, jest przeznaczenie bezpośrednio części dochodów z systemu EU ETS na dekarbonizację sektorów energochłonnych. Ma to na celu zmniejszenie ryzyka inwestycyjnego, obniżenia bariery wejścia dla nowych technologii oraz zapewnienia pomocy w rozwoju łańcuchów dostaw. Długoterminowe i przewidywalne wsparcie finansowe pozwoliłoby na zaplanowanie procesów modernizacyjnych, utrzymanie miejsc pracy oraz rozwój gospodarczy w regionach opartych na przemyśle energochłonnym. Zgodnie z założeniami, realizacja postulowanego działania powinna uwzględniać rosnące koszty inwestycyjne (CAPEX) oraz operacyjne (OPEX). Dzięki skierowaniu odpowiednich nakładów finansowych na kluczowe technologie przemysłowe, przemysł będzie miał szansę utrzymać i rozwijać konkurencyjność w skali światowej. Proponowane rozwiązanie będzie wiązało się z koniecznością zmiany Dyrektywy ETS w taki sposób, aby jasno wskazać konieczność przeznaczenia środków na dekarbonizację przemysłową (m.in. poprzez wdrażanie technologii zielonego wodoru, wychwytywania i składowania CO₂ - CCUS, elektryfikacji procesów produkcyjnych, działań efektywnościowych lub na cele ochrony środowiska).

MP podjęło już wstępne działania w kwestii realizacji omówionego wyżej postulatu, jednak decydujące znaczenie będzie miała decyzja Ministra Finansów. Możliwość podjęcia po przeprowadzeniu pogłębionej analizy wpływu na poszczególnych interesariuszy, w szczególności na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa. Możliwość przekazania środków z ETS na dekarbonizację sektora energochłonnego będzie również przedmiotem spotkań prekonsultacyjnych powołanego „Zespołu do spraw opracowania rozwiązań mających na celu poprawę funkcjonowania branży hutniczej”, które odbywają się średnio co dwa tygodnie (do 26 września). Oprócz członków Zespołu, tj. przedstawicieli MP, MAP, MKiŚ, MRiT, Polskich Sieci Elektroenergetycznych oraz Hutniczej Izby Przemysłowo – Handlowej, w spotkaniach biorą także udział przedstawiciele związków zawodowych pracowników, pracodawców oraz innych instytucji, w zależności od tematyki posiedzenia.

9. Jakie działania podejmuje rząd na poziomie UE, aby zapewnić sprawiedliwą transformację dla krajów zależnych od węgla, takich jak Polska?

Polski rząd aktywnie uczestniczy w rozmowach z KE oraz państwami członkowskimi, dążąc do uwzględnienia w przyszłej polityce spójności specyficznych wyzwań i potrzeb polskich terytoriów. MFiPR prowadzi nieformalną debatę nt. przyszłości polityki spójności na forum krajowym i europejskim, promuje polski punkt widzenia i przekonuje partnerów w instytucjach unijnych i innych państwach członkowskich do kierunków i rozwiązań kluczowych z punktu widzenia interesów Polski, w tym także w zakresie transformacji energetycznej i sprawiedliwej transformacji.

Na poziomie unijnym Polska konsekwentnie podkreśla, że polityka spójności powinna pozostać dostępna dla wszystkich regionów, z uwzględnieniem tych słabiej rozwiniętych i przechodzących transformację przemysłową. Kwestie znaczenia transformacji energetycznej MFiPR podejmowało także w ramach sprawowanego przewodnictwa w Radzie UE (1 połowa 2025 r.). Jednym z ważniejszych wydarzeń organizowanych przez MFiPR była konferencja w Krakowie 30-31 stycznia br. pn. „Rozwój po europejsku. Jaka polityka rozwoju dla bezpiecznej, odpornej i globalnie konkurencyjnej UE”. W jej trakcie kwestie transformacji energetycznej były poruszane w ramach zorganizowanych paneli poświęconych kwestiom neutralności klimatycznej w kontekście wyzwań dla konkurencyjności i rozwoju oraz zielonej polityce przemysłowej wspierającej spójność.

Ponadto, rząd wypracował i przyjął 3 października 2024 r. „Stanowisko w sprawie roli spójności w UE i przyszłości polityki spójności po 2027 roku”, które wskazuje, że „polityka spójności powinna zostać w większym stopniu ukierunkowana na bycie katalizatorem zmian strukturalnych, w tym w obszarach wiejskich, górniczych (węglowych) i poprzemysłowych”. W tym stanowisku Rząd RP podkreśla również „konieczność zaadresowania problemów rozwojowych terytoriów, które stają przed specyficznymi wyzwaniami sprawiedliwej transformacji...” oraz „widzi potrzebę wzmocnienia zintegrowanego i kompleksowego systemu wsparcia stanowiącego odpowiedź na wyzwania transformacyjne na bazie funkcjonującego już mechanizmu sprawiedliwej transformacji...” W stanowisku zaznaczono również, aby system wsparcia w tym zakresie „bazował na... pozytywnych doświadczeniach z funkcjonowania dotychczasowego Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji...”.

10. Jakie były koszty zakupu uprawnień do emisji CO2 w roku: 2015, 2016, 2020, 2021, 2023 i 2024 w całkowitych kosztach dla elektrowni na węgiel brunatny i dla elektrowni na węgiel kamienny?

MKiŚ nie posiada informacji odnośnie ilości zakupionych uprawnień do emisji przez konkretne podmioty działające na terenie Polski.

Prowadzący instalacje jest zobowiązany posiadać uprawnienia do emisji w liczbie niezbędnej do rozliczenia emisji. Uprawnieniami do emisji można swobodnie rozporządzać. Część z nich może otrzymać w ramach bezpłatnego przydziału. Część może zakupić na aukcjach uprawnień na rynku pierwotnym, bądź pozyskać na rynku wtórnym.

Z wyrazami szacunku

Paulina Hennig-Kłoska
Minister Klimatu i Środowiska
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ - podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

1. Departament Spraw Parlamentarnych, KPRM.